

Cofnodion Twf Gwledig GRhG ar 24.01.23.

Yn bresennol: Sam Kurtz MS (Cadeirydd)
LLYR GRYFFUDD
Peter Fox AS
Gareth Davies AS
Sam Rowlands AS
Tom Giffard AS
Ryland Doyle, Swyddfa Mike Hedges AS
Jen Ramsay, Swyddfa Paul Davies AS
Euan Renesto, swyddfa Janet Finch Saunders MS
Emelia Douglas, swyddfa Laura Anne Jones MS
Jonathan Evershed, swyddfa Cefn Campbell MS
Liv Gdula, swyddfa Eluned Morgan MS
Mike Bryan (Swyddfa Sam Kurtz)

Ysgrifenyddiaeth Nigel Hollett – Cymdeithas Tir a Busnesau Cefn Gwlad Cymru
Robert Dangerfield – Cymdeithas Tir a Busnesau Cefn Gwlad Cymru
Chris Lang (CLA)

Tystion ar gyfer yr ymchwiliad i gynhyrchiant gwledig:

Nick Tune, Comisiynydd Seilwaith Cenedlaethol
Ian Price, CBI Cymru
Yr Athro Terry Marsden, Prifysgol Caerdydd
Charles Trotman, CLA

Hefyd yn bresennol:

Anthony Geddes, Confor
Jonathan Herbert

1. Cyfarfod cyffredinol blynyddol

1. Cadarnhaodd Sam Kurtz MS fel Cadeirydd.
2. Cadarnhawyd CLA fel ysgrifenyddiaeth.

2. Ymchwiliad i Gynhyrchedd Gwledig

a) Cyflwyniadau tystion

Mae'r economi wledig yn wynebu llawer o heriau ei chymar trefol - weithiau'n anodd gwahaniaethu rhyngddynt.

Rhaid mynd i'r afael â draen-ymennydd - gwledig-i-drefol.

Anhawster i fusnesau ddod o hyd i sgiliau a hyfforddi gweithlu yn y Canolbarth a rhannau o Ogledd Cymru: yn aml yn creu teithiau hir/costus - yn anhyfyw i fusnesau ac yn anymarferol i bobl ifanc.

Heriau seilwaith trafndiaeth gyhoeddus: capasiti a chyfyngiadau eraill.

Cynllunio polisi economaidd: diffyg cynllun hirdymor gwirioneddol – Mae'r polisi presennol yn canolbwyntio ar brosiectau cyfresol – yn aml yn gysylltiedig â grantiau neu fidiau.

Mater ei bod yn ddealladwy bod adnoddau'n gyfyngedig ac yn cael eu cyfeirio at yr effaith fwyaf posibl – sy'n tueddu i fod yn drefol neu gyda chorfforaethau: yn cefnogi'r awgrym ar gyfer asiantaeth/corff â ffocws.

Anghysondeb: bodolaeth "potiau mêl" economaidd a meysydd eraill yn cael eu herio'n ddwys. Mae'r ddau yn denu sylw, ond ychydig iawn o sylw a roddir i ardal enfawr yn y canol.

Mae Cymru'n fach: cymharwch â her gyfochrog mewn gwledydd fel Brasil a Tsieina – mae'n ymddangos bod y rhain yn goresgyn pellteroedd mawr iawn o ran seilwaith trafndiaeth ac ar-lein. Ymddengys fod Cymru yn gwaethygu pellter.

Mae'r economi wledig yn dameidiog: mae angen ysgogi amrywiaeth o gadwyni cyflenwi cydgyssylltiedig. Angen ei ddeall fel "system o systemau."

Astudiaeth achos o lwyddiant yr economi leol yn Llandeilo: stryd fawr gref, cysylltedd da, seilwaith hanfodol.

Mae busnesau gwledig llwyddiannus yn bodoli: angen eu deall a dysgu oddi wrthynt, yn arbennig cyflymder gweithredu.

1. Angen strategaeth benodol

Angen olynwyr i'r fenter "trefi marchnad" (20 mlynedd yn ôl) a menter datblygu gwledig Leader yr UE.

Dylanwad Bil Amaethyddiaeth (Cymru) ar yr economi wledig ehangach. Asesiad o effaith

Problem yr ymddengys bod datblygu gwledig yn cael ei reoli drwy adrannau ac asiantaethau lluosog. Gellid datrys hyn drwy waith Awdurdod Datblygu Cymru â ffocws gwledig – gyda mecanweithiau cyflawni.

Angen meddylfryd newydd ar ôl Brexit & Covid.

Pryder ynghylch Bargeinion Dinesig a fframweithiau datblygu rhanbarthol a diffyg sylw i ardaloedd gwledig. Codi gyda Fforwm Gwledig WLGA.

Mater bod y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol yn ceisio efelychu model y DU; gallai fod yn fwy addas at y diben ar gyfer Cymru, yn gysylltiedig â pholisi economaidd cenedlaethol.

Diffyg dealltwriaeth o fanteision lleoliad gwledig i fusnes.

Dealltwriaeth wael y gymuned wledig neu ddiffyg tueddiad diwylliannol tuag at dechnoleg TG/cyfathrebu newydd.

Ymhellach i fynd ym maes arallgyfeirio amaethyddol – gallai asiantaeth gael ffrwd waith benodol ar hyn.

Rydym yn dda am gefnogi busnesau newydd, ond mae angen inni gynnig gwell cymorth ar gyfer ehangu.

Angen archwiliad sgiliau gwledig cenedlaethol.

Dylai corff datblygu gwledig ddeall natur busnesau fferm amrywiol a nodweddion sectorau penodol megis twristiaeth wledig.

2. Seilwaith gwledig

Angen datblygu seilwaith ar gyfer technoleg newydd: gellir harneisio cysylltedd, ynni, gwefru cerbydau trydan fel cynllun datblygu gwledig.

Angen adolygiad o economeg cyllidol a buddsoddi y tu ôl i ynni adnewyddadwy gwledig, yn enwedig solar a hydro. Ni ddylid codi cyfraddau ar unedau ar raddfa fach (o dan 5MW).

Dim "Cwm Silicon" yng Nghymru, mae cyfle i greu canolfannau gwledig ar ragoriaeth.

Mae cyfathrebu byd-eang yn golygu na ddylai fod unrhyw reswm pam na allai Cymru gynnal pencadlys ar gyfer busnesau sy'n gweithredu'n fyd-eang, e.e.: Rhwydwaith gweithrediadau Atkins.

Rôl bellach i awdurdodau lleol: gwneud system caniatâd cynllunio yn alluogwr ar gyfer datblygiad.

CDLlau – yn cynnwys ac yn annog prosiectau ynni (adnewyddadwy) cymunedol. Diffyg dealltwriaeth yn adrannau cynllunio awdurdodau lleol i ganiatáu i ynni adnewyddadwy ddatblygu.

Gormod o haenau o fiwrocratiaeth a diwylliant o negyddiaeth wrth ganiatáu i ddatblygiadau ddigwydd.

Mae angen i drafnidiaeth gyhoeddus (trenau a bysiau) fod yn gydnaws er mwyn galluogi hyfforddeion i deithio i/o gartref-gweithle-lle hyfforddi.

3. Awdurdod cynllunio

Mae'r broses caniatâd cynllunio yn llawer rhy hir - a gall digwyddiadau byd-eang ymosod arni. Angen gweithgaredd a arweinir gan ddiwydiant.

Addysg, gofal cymdeithasol yw'r blaenoriaethau ar gyfer ALLau ac ychydig iawn o gyfle gwirioneddol i ganolbwyntio ar ddatblygu economaidd. Gormod o haenau o lywodraeth.

Mae'n rhy hawdd i'r sector preifat fynd i rywle arall i wneud hyn ac mae cwmnïau'n rhoi'r gorau iddi a symud i rywle arall. Safle yng Nghaerfyrddin lle'r oedd eisiau datblygu ynni adnewyddadwy ond cymerodd y prosiect 3 blynedd ac yna gwrthodwyd cynllunio.

Mae busnes yn aml yn symud dros y ffin lle mae mwy o gymhellion ac ni all Cymru gystadlu.

Angen rhagosodiad (cymal machlud) mewn cynllunio: os nad yw ymgeisydd wedi cael penderfyniad o fewn amser penodol, tybiwch fod caniatâd wedi'i roi!

Yn eironig, nid yw datganoli wedi helpu: Gallai Llywodraeth y DU yrru pethau drwodd

4. Enghreifftiau

Trafododd y grŵp astudiaethau achos cadarnhaol yn Seland Newydd a rhannau o Sgandanafia. Cynnig i astudio ffactorau galluogi yn hytrach na chanolbwyntio ar broblemau yn unig

Dyddiad y cyfarfod nesaf: 14 Mawrth 2023